

แนวทางในการพัฒนาองค์กรเครือข่ายจิตอาสาภาคประชาชน ที่ทำการตรวจสอบเนื้อหารายการทางวิทยุและโทรทัศน์ในประเทศไทย

เทพรัตน์ พิมลเสถียร *

กมลพร สอนศรี **

(วันรับบทความ : 24 สิงหาคม 2562 /วันแก้ไขบทความ : 12 ตุลาคม 2562 /วันตอบรับบทความ : 18 ตุลาคม 2562)

บทคัดย่อ

การขับเคลื่อนกลไกที่จะเปิดโอกาสให้ผู้ที่เกี่ยวข้องหรือประชาชนเข้าสู่ระบบการอนุญาตการประกอบกิจการประเภทต่างๆ ให้ถูกต้องตามกฎหมาย และเพื่อให้มีการวางรากฐานการกำกับดูแลกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์นั้น ให้ความสำคัญของการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน โดยโครงการวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 4 ประการ ได้แก่ 1) ศึกษากฎหมาย ระเบียบ และประกาศที่เกี่ยวข้องกับการจัดตั้งและกรอบการดำเนินงานขององค์กรเครือข่ายจิตอาสาภาคประชาชนในประเทศไทยและต่างประเทศ 2) เปรียบเทียบองค์กรเครือข่ายจิตอาสาในการตรวจสอบเนื้อหารายการทางวิทยุและโทรทัศน์ในประเทศไทยและต่างประเทศ 3) สังเคราะห์แนวปฏิบัติที่ดี (Best practice) ขององค์กรเครือข่ายจิตอาสาภาคประชาชนที่ทำการตรวจสอบเนื้อหารายการทางวิทยุและโทรทัศน์ในประเทศไทยและต่างประเทศ และ 4) เสนอแนวทางในการพัฒนาองค์กรเครือข่ายจิตอาสาภาคประชาชนที่ทำการตรวจสอบเนื้อหารายการทางวิทยุและโทรทัศน์ในประเทศไทย ทั้งนี้ผลการศึกษา พบว่า ประเทศไทยมีประเด็นกฎหมายที่สนับสนุนการจัดตั้งองค์กรเครือข่ายจิตอาสาภาคประชาชนที่ทำการตรวจสอบเนื้อหาในเบื้องต้น ซึ่งทางสำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) ควรสนับสนุนให้มีการจัดตั้งองค์กรเครือข่ายฯ ร่วมกันกับองค์กรวิชาชีพสื่ออื่นๆ โดยทำหน้าที่เป็นองค์กรกลางในดูแล สนับสนุน และประสานเครือข่ายให้กับองค์กรเครือข่ายจิตอาสาฯ พร้อมทั้งเป็นสื่อกลางในการจัดทำเว็บไซต์รวบรวมองค์กรเครือข่ายจิตอาสาฯ เข้าด้วยกัน อีกทั้งใช้เป็นกลไกในการรับเรื่องร้องเรียนเนื้อหาที่ไม่เหมาะสม นอกจากนี้ กสทช. ควรมีการสนับสนุนการจัดตั้งองค์กรเครือข่ายจิตอาสาฯ โดยให้มีบทบาทหน้าที่ที่ชัดเจน ทั้งนี้จากผลการศึกษาคณะผู้วิจัยได้เสนอข้อเสนอแนะไว้ 2 ประการ คือ องค์กรเครือข่ายจิตอาสาที่เหมาะสมในประเทศไทย ควรมีองค์กรที่เป็นผู้รับผิดชอบหลักในการสนับสนุน ดูแลและรับผิดชอบเครือข่ายจิตอาสาในการตรวจสอบเนื้อหารายการทางวิทยุและโทรทัศน์ และควรมีแนวทางเพื่อที่จะเชิญชวนคนรุ่นใหม่ให้เข้ามาเป็นจิตอาสามากขึ้น องค์กรเครือข่ายจิตอาสาที่จัดตั้งควรมีนักวิชาการหรือผู้ที่มีความน่าเชื่อถือ และได้รับการวางใจจากเครือข่ายจิตอาสา

คำสำคัญ: จิตอาสา/ การตรวจสอบเนื้อหา/ องค์กรเครือข่าย

* รองศาสตราจารย์ ประจำคณะการบริหารและจัดการ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

** รองศาสตราจารย์ ประจำคณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

Guidelines for the Development of the Public Volunteer Network Organization that Examines the Content of Radio and Television Programs in Thailand

Thepparat Phimolsathien^{*}

Gamolporn Sornsri^{**}

(Received Date : August 24, 2019, Revised Date : October 12, 2019, Accepted Date : October 18, 2019)

Abstract

Public participation is an important mechanism that will give an opportunity to the public to enter various types of broadcasting licenses in accordance with the law and lay foundation for the supervision of appropriate contents in the radio and television businesses. This research had four objectives which are 1) to study the laws, regulations, and ministerial notifications related to the establishment and operations framework of a volunteer spirit network in Thailand and abroad 2) to compare volunteer spirit network responsible for examining content of radio and television programs between Thailand and other countries 3) to synthesize best practices of volunteer spirit network both in Thailand and aboard 4) to recommend guidelines to expand volunteer spirit network in monitoring the content of radio and television in Thailand. In this study, it was found that Thailand has the laws those support the establishment of volunteer spirit network. The Office of the National Broadcasting and Telecommunication Commission (NBTC) should support the establishment of neutrality organization in collaboration with other professional media organizations to oversee, support, and cooperate with other volunteer network organizations. This organization can also be a mediator for collecting volunteer network's information and as a channel for obtaining inappropriate content complaints. In addition, the NBTC should financially and technically support the establishment of volunteer spirit network with clear roles and responsibilities. This study has suggested 2 important points: first; there should be an organization that responsible for supporting, supervising, and responsible for the volunteer network's actions. Second, there should be approaches to attract new generations to be part of the volunteer spirit network in assistance with scholars or credible people.

Keywords: Volunteer / Content Examination / Network Organization

^{*} Assoc.Prof., College of business administration, King Mongkut's Institute of Technology Ladkrabang

^{**} Assoc.Prof., Faculty of Social Sciences and Humanities, Mahidol University

บทนำ

ในปัจจุบันการอนุญาตให้ใช้คลื่นความถี่และอนุญาตให้ประกอบกิจการ และการกำกับดูแล การประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ของคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการ โทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติมีแนวทางการดำเนินงานตามแผนแม่บทกิจการกระจายเสียง และกิจการโทรทัศน์ พ.ศ.2555-2559 ฉบับที่ 1 โดยเพื่อให้เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายว่าด้วย การประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ จึงได้มีการกำหนดยุทธศาสตร์ที่มุ่งเน้นการให้ ความสำคัญกับการแก้ปัญหาเร่งด่วนในกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ โดยเฉพาะในประเด็น ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างกลไกที่เปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องเข้าสู่ระบบการอนุญาตการประกอบกิจการ ประเภทต่างๆ ให้ถูกต้องตามกฎหมาย และประเด็นในการวางรากฐานการกำกับดูแลกิจการกระจายเสียง และกิจการโทรทัศน์ ฉะนั้นจำเป็นที่จะต้องมีการพัฒนากฎเกณฑ์และกลไกการกำกับดูแล ภายใต้ ยุทธศาสตร์ที่ 5.2 โดยได้มีการกล่าวถึงการกำกับดูแลการประกอบกิจการกระจายเสียง และกิจการ โทรทัศน์ให้เป็นประโยชน์ ทั้งในมิติเชิงเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคง ตลอดจนมีการใช้คลื่นความถี่ และเครื่องวิทยุคมนาคมอย่างถูกต้องและปราศจากการรบกวน รวมถึงมีการแข่งขันเสรีภายใต้กติกาที่ โปร่งใสและเป็นธรรม ภายใต้แผนแม่บทกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ พ.ศ.2555-2559 ฉบับที่ 1 มีวัตถุประสงค์ในการกำกับดูแลการประกอบกิจการในด้านเนื้อหาให้มีคุณภาพ เป็นประโยชน์ต่อ สาธารณะ คำนึงถึงหลักสิทธิมนุษยชนและความหลากหลาย

ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนกลไกที่เปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องเข้าสู่ระบบการอนุญาตการ ประกอบกิจการประเภทต่างๆ ให้ถูกต้องตามกฎหมาย และเพื่อให้มีการวางรากฐานการกำกับดูแล กิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ ทางคณะผู้วิจัยเล็งเห็นว่าควรจะมีการศึกษา และรวบรวม องค์ความรู้เครือข่ายจิตอาสาในการตรวจสอบเนื้อหารายการทางวิทยุและโทรทัศน์ และนำมาเปรียบเทียบ รูปแบบองค์กรเครือข่ายจิตอาสาในการตรวจสอบเนื้อหารายการทางวิทยุและโทรทัศน์ และวิเคราะห์ ความเป็นไปได้ของการพัฒนาองค์กรเครือข่ายจิตอาสาในการตรวจสอบเนื้อหารายการทางวิทยุและ โทรทัศน์ในประเทศไทย จากการการสังเคราะห์แนวปฏิบัติที่ดี (Best practice) ขององค์กรเครือข่าย จิตอาสาภาคประชาชนที่ทำการตรวจสอบเนื้อหารายการทางวิทยุและโทรทัศน์ในประเทศไทยและ ต่างประเทศ ซึ่งจะเป็นการยกระดับการตรวจสอบเนื้อหารายการทางวิทยุและโทรทัศน์ของประเทศ ไทยได้อย่างเต็มศักยภาพภายใต้การมีส่วนร่วมการกำกับดูแลเนื้อหาการผ่านช่องทางการให้บริการ ต่างๆ ได้อย่างเกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชนในวงกว้าง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษากฎหมาย ระเบียบ และประกาศที่เกี่ยวข้องกับการจัดตั้งและกรอบการ ดำเนินงานขององค์กรเครือข่ายจิตอาสาภาคประชาชนในประเทศไทยและต่างประเทศ

2. เพื่อเสนอการเปรียบเทียบองค์กรเครือข่ายจิตอาสาในการตรวจสอบเนื้อหารายการทางวิทยุและโทรทัศน์ในประเทศไทยและต่างประเทศ
3. เพื่อสังเคราะห์แนวปฏิบัติที่ดี (Best practice) ขององค์กรเครือข่ายจิตอาสาภาคประชาชนที่ทำการตรวจสอบเนื้อหารายการทางวิทยุและโทรทัศน์ในประเทศไทยและต่างประเทศ
4. เพื่อนำเสนอแนวทางในการพัฒนาองค์กรเครือข่ายจิตอาสาภาคประชาชนที่ทำการตรวจสอบเนื้อหารายการทางวิทยุและโทรทัศน์ในประเทศไทย

วิธีดำเนินการศึกษา

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งคณะผู้วิจัยได้มีการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group) โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. การวิจัยเอกสาร (Documentary Research)

โดยเป็นการสังเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารสิ่งพิมพ์ หนังสือและเอกสารต่างๆ รวมทั้งข้อมูลในรูปแบบต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาองค์กรเครือข่ายจิตอาสาในการตรวจสอบเนื้อหารายการทางวิทยุและโทรทัศน์ โดยจะใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) และนำข้อมูลต่างๆ มาตีความสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (Induction) ซึ่งมีรายละเอียดขั้นตอน การดำเนินงานแต่ละประเด็นดังนี้

1) การรวบรวมข้อมูลกฎหมาย ระเบียบ และประกาศที่เกี่ยวข้องกับการจัดตั้งและกรอบการดำเนินงานขององค์กรเครือข่ายจิตอาสาภาคประชาชนในประเทศไทยและต่างประเทศ เพื่อนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบและพิจารณาถึงความเป็นไปได้ในการจัดตั้งองค์กรเครือข่ายจิตอาสาภาคประชาชนที่ทำการตรวจสอบเนื้อหารายการทางวิทยุและโทรทัศน์ในประเทศไทย

2) การศึกษาเปรียบเทียบรูปแบบการบริหารจัดการองค์กร บทบาทและการดำเนินกิจกรรม และสถานการณ์ปัจจุบันขององค์กรเครือข่ายจิตอาสาภาคประชาชนที่ทำการตรวจสอบเนื้อหารายการทางวิทยุและโทรทัศน์ในประเทศไทย จำนวน 5 องค์กร และต่างประเทศจำนวน 5 องค์กร และนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบใน 3 ประเด็นหลัก ได้แก่ รูปแบบการบริหารจัดการองค์กร บทบาทและการดำเนินกิจกรรม และสถานการณ์ปัจจุบันขององค์กร

3) การสังเคราะห์แนวปฏิบัติที่ดี (Best practice) ขององค์กรเครือข่ายจิตอาสาภาคประชาชนที่ทำการตรวจสอบเนื้อหารายการทางวิทยุและโทรทัศน์ในประเทศไทยและต่างประเทศ โดยเน้นองค์กรที่ประสิทธิภาพ/ประสิทธิผลในการดำเนินการ และมีความยั่งยืนขององค์กร

2. การสนทนากลุ่ม (Focus Group)

การสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อเสนอแนวทางการส่งเสริมการพัฒนาองค์กรเครือข่ายจิตอาสาในการตรวจสอบเนื้อหารายการทางวิทยุและโทรทัศน์ โดยดำเนินการจัดสนทนากลุ่มกับผู้ทรงคุณวุฒิและมีประสบการณ์ด้านสื่อมวลชนการพัฒนาองค์กรเครือข่ายจิตอาสาในการตรวจสอบเนื้อหารายการทางวิทยุและโทรทัศน์ จำนวน 20 ท่าน เพื่อพิจารณาแนวทางในการส่งเสริมให้มีการพัฒนาองค์กรเครือข่ายจิตอาสาในการตรวจสอบเนื้อหารายการทางวิทยุและโทรทัศน์

ผลการวิจัย

1. การรวบรวมข้อมูลภูมิหายที่เกี่ยวข้องกับการจัดตั้งและกรอบการดำเนินงานขององค์กรเครือข่ายจิตอาสาในการตรวจสอบเนื้อหารายการทางวิทยุและโทรทัศน์ในประเทศไทยและต่างประเทศ

จากผลการรวบรวมข้อมูลภูมิหายที่เกี่ยวข้องกับการจัดตั้งและกรอบการดำเนินงานขององค์กรเครือข่ายจิตอาสาในการตรวจสอบเนื้อหารายการทางวิทยุและโทรทัศน์ในประเทศไทยและต่างประเทศ โดยข้อมูลภูมิหาย ระเบียบ และประกาศที่เกี่ยวข้องกับองค์กรเครือข่ายจิตอาสาในการตรวจสอบเนื้อหารายการทางวิทยุและโทรทัศน์ของต่างประเทศ ได้แก่

สามารถสรุปได้ 3 ประเด็น สามารถสรุปเป็นตาราง ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ผลการรวบรวมข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดตั้งและกรอบการดำเนินงานขององค์กรเครือข่ายจิตอาสาในการตรวจสอบเนื้อหารายการทางวิทยุและโทรทัศน์ในประเทศไทยและต่างประเทศ

ประเด็น	ไทย	สิงคโปร์	อเมริกา	อังกฤษ	ออสเตรเลีย	ซิติ
1.กฎหมายที่สนับสนุนการจัดตั้งองค์กรเครือข่ายจิตอาสาภาคประชาชนที่ทำการตรวจสอบเนื้อหา	มีการให้มีกลไกควบคุมกันเองและการรวมกลุ่มขององค์กรวิชาชีพสื่อ/ภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินการสื่อมวลชนสาธารณะ	มีการเปิดโอกาสให้องค์กรสื่อสามารถกำกับดูแลกันเอง/ภาคประชาชนร่วมเป็นกรรมการในการกำกับสื่อ	มีผู้ให้บริการสื่อต้องรับฟังข้อมูลจากประชาชนและสามารถฟ้องร้องสื่อมวลชนหากเนื้อหาพาดพิงถึงสิทธิส่วนบุคคลจะเข้ามาเป็นคณะกรรมการตรวจสอบรายการสื่อสำหรับเด็ก	มีการรับฟังคำร้องเรียนจากประชาชนเกี่ยวกับมาตรฐานของรายการ/การแต่งตั้งกลุ่มผู้บริโภคสื่อ เพื่อทำหน้าที่เป็นตัวแทนของประชาชนในการทำงานร่วมกับ OFCOM	มีประชาชนสามารถร้องเรียนหากเนื้อหารายการ และการปฏิบัติตามจรรยาบรรณของสื่อไม่เหมาะสม/มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในทุกกิจกรรม	มีการเปิดโอกาสให้องค์กรสื่อมวลชนสามารถกำกับดูแลกันเอง
2. รูปแบบการกำกับสื่อ	มีการกำกับโดยรัฐร่วมกับองค์กรวิชาชีพสื่อมวลชน	มีการกำกับโดยรัฐเป็นหลัก มีการจัดตั้งสภาวิชาชีพสื่อมาร่วมกำกับ	มีการกำกับโดยรัฐแต่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมค่อนข้างมาก	มีการกำกับโดยรัฐแต่เปิดโอกาสให้ประชาชนทุกพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วม	มีการกำกับโดยรัฐแต่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น	มีการกำกับโดยรัฐร่วมกับองค์กรวิชาชีพสื่อมวลชน
3. กลไกการรับและพิจารณาเรื่องร้องเรียน	มีทั้ง กสทช. และองค์กรวิชาชีพสื่อ	มี Infocomm Media Development Authority เป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการกำกับสื่อในปัจจุบัน โดยมุ่งเน้นที่นวัตกรรมผลิตภาพของประเทศ	มี Federal Communications Commission: (FCC) เป็นหน่วยงานอิสระ เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อหน้าที่กำกับสื่อ	มี Office of Communications (OFCOM) ซึ่งทำหน้าที่กำกับดูแลโครงสร้างพื้นฐานและเนื้อหาของสื่อทั้งหมด	มี The Australian Communications and Media Authority ซึ่งเป็นองค์กรอิสระภายใต้กฎหมาย Broadcasting Services Act 1992	มี Subtel ที่ทำหน้าที่บริหารจัดการ กำกับ การวางนโยบาย การพัฒนาคุณภาพ การให้บริการคลื่นความถี่ทุกประเภท

2. การเปรียบเทียบองค์กรเครือข่ายจิตอาสาภาคประชาชนที่ทำการตรวจสอบเนื้อหา รายการทางวิทยุและโทรทัศน์ทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ

จากการศึกษารูปแบบการบริหารจัดการองค์กร บทบาทและการดำเนินกิจกรรม และสถานการณ์ปัจจุบันขององค์กรเครือข่ายจิตอาสาภาคประชาชนที่ทำการตรวจสอบเนื้อหารายการทางวิทยุและโทรทัศน์ในประเทศไทยและต่างประเทศ ทางคณะผู้วิจัยสรุปได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบองค์กรเครือข่ายจิตอาสาภาคประชาชนที่ทำการตรวจสอบเนื้อหา
รายการทางวิทยุและโทรทัศน์ทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ

องค์กรเครือข่าย จิตอาสา	บทบาทขององค์กร	ประเด็นการ ตรวจสอบ	จุดแข็ง	จุดอ่อน
ในประเทศไทย				
1. คณะกรรมการ คุ้มครอง ผู้บริโภคสื่อภาค ประชาชน	กลไกการรับเรื่อง ร้องเรียนผู้บริโภค ด้านสื่อโดยเชื่อม ระหว่างผู้บริโภคกับ สื่อมวลชน	สื่อที่ไม่ เหมาะสม ทุกประเด็น เน้นด้าน ผลกระทบ ทางลบที่ เกี่ยวข้องกับ ผู้บริโภค	- การรวมตัวเครือข่าย ประชาสังคมหลายภาค ส่วน ทำให้ตรวจสอบสื่อได้ ครอบคลุม - มีเครือข่ายในเชิงพื้นที่ ออกไปใน 11 จังหวัด - มีกลไกกลางในการรับข้อ ร้องเรียน - ดำเนินการภายใต้มูลนิธิ เพื่อผู้บริโภค ซึ่งมีความ เข้มแข็งและดำเนินการมา ยาวนาน	- ขาดการ ประชาสัมพันธ์ - ขาดช่องทาง การเข้าถึงที่ชัดเจน เช่น เว็บไซต์ แพนเพจ ต้อง เข้าถึงผ่านทางมูลนิธิ เพื่อผู้บริโภค
2. สภาวิชาชีพ ข่าววิทยุและ โทรทัศน์ไทย	ส่งเสริมจริยธรรม ให้กับผู้ประกอบการ วิชาชีพข่าววิทยุและ โทรทัศน์ ศึกษาเชิง วิชาการถึงกลไก ควบคุมกันเอง การ ปฏิรูปสื่อ สร้างความ	สื่อที่ไม่ เหมาะสม ทุกประเด็น	- บทบาทครอบคลุมในทุก มิติของการกำกับสื่อ ทั้งใน เชิงจริยธรรม บริหารจัดการ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เชิง วิชาการ และความยั่งยืน - การมีเครือข่ายที่เข้มแข็ง และ ทำงานร่วมกับสภา	- การเปิดโอกาสในการ รับฟังความคิดเห็นหรือ ให้ ภาคประชาสังคมเข้าไปมี บทบาทมากขึ้น

องค์กรเครือข่าย จิตอาสา	บทบาทขององค์กร	ประเด็นการ ตรวจสอบ	จุดแข็ง	จุดอ่อน
	ร่วมมือในการทำงาน กับองค์กรวิชาชีพ อื่นๆ สร้างการรับรู้		วิชาชีพสื่อ - การเข้ามามีส่วนร่วมใน ประเด็นการตรวจสอบสื่อ	
3. เครือข่าย ครอบครัวเฝ้า ระวังและ สร้างสรรค์สื่อ	การกำกับสื่อสำหรับ ครอบครัวโดยมีศูนย์ รับเรื่องร้องเรียน เกี่ยวกับการเผยแพร่ สื่อที่ไม่เหมาะสม การให้ความรู้เรื่อง ความเท่าทันสื่อและ การจัดระดับความ เหมาะสมของสื่อ	ครอบครัว และเยาวชน	- การขยายพื้นที่การเฝ้า ระวังและสร้างสรรค์สื่อใน แต่ละจังหวัด - ทำงานร่วมกับภาคี เครือข่ายอื่นๆ - การจัดกิจกรรมอย่าง ต่อเนื่องโดยการหาแหล่ง ทุนสนับสนุนอื่นๆ	- การจัดกิจกรรมโดยอิง กับแหล่งทุน ซึ่งใน ระยะยาวมีแนวโน้มจะ ขาดความยั่งยืน ในปีที่ไม่ได้รับทุนจะไม่ สามารถจัดกิจกรรมได้
4. มูลนิธิเพื่อน เยาวชนเพื่อ การพัฒนา	การพัฒนาสื่อ สร้างสรรค์ และ ขับเคลื่อนเรื่องการ รู้เท่าทันสื่อ ทั้งใน ระดับพื้นที่และ นโยบาย	เน้น การพัฒนา การรู้เท่าทัน สื่อของ เยาวชน	- การทำงานเป็นเครือข่าย - การมีภาคีที่เข้มแข็งและ กระจายทั่วประเทศ - การขับเคลื่อนทั้งใน เชิงพื้นที่และเชิงนโยบาย - การให้ความรู้ ด้านการรู้เท่าทันสื่อ	- การบริหารงานแบบ มูลนิธิ แนวทางการจัด กิจกรรมต้องอิงกับ แหล่งทุน
5. สถาบันสื่อ เด็กและ เยาวชน	- การเสริมสร้าง ทักษะชีวิตของเด็ก และเยาวชน ผ่าน กระบวนการใช้สื่อ สร้างสรรค์และการ เรียนรู้เท่าทันสื่อ - การมีช่องทางให้ รายงานสื่อที่ไม่ เหมาะสมกับเด็กผ่าน เว็บไซต์	เน้น การพัฒนา การรู้เท่าทัน สื่อของ เยาวชน และการ ตรวจสอบสื่อ ที่ไม่เหมาะสม กับเยาวชน	- การมีองค์ความรู้และ ประสบการณ์ด้านการ พัฒนาเด็กและเยาวชน - การแบ่งชุดความรู้ สำหรับพ่อแม่ ครู และเด็ก - การให้ความรู้ผ่าน บทความและงานวิจัย - การมีภาคีเครือข่ายที่ หลากหลาย	- การจัดกิจกรรมโดย อิงกับแหล่งทุน ซึ่งใน ระยะยาวมีแนวโน้มจะ ขาดความยั่งยืน

องค์กรเครือข่าย จิตอาสา	บทบาทขององค์กร	ประเด็นการ ตรวจสอบ	จุดแข็ง	จุดอ่อน
ในต่างประเทศ				
1. Media Monitoring Project of Zimbabwe	- การตรวจสอบและ การวิเคราะห์ข่าวและ สถานการณ์ปัจจุบันที่ ถูกออกอากาศทาง วิทยุ โทรทัศน์ใน ประเทศ และสื่อ สิ่งพิมพ์ต่างๆ - การทำวิจัยและ ศึกษาข้อมูลเชิงลึก เกี่ยวกับประเด็น การตรวจสอบสื่อ	- สิทธิ มนุษยชน - ความรุนแรง - สิทธิสตรี และอื่นๆที่ ค่อนข้าง หลากหลาย	- การตรวจสอบในประเด็น ที่หลากหลาย - การมีเครือข่ายที่เข้มแข็ง ทั้งในและต่างประเทศ - การทำงานที่ต่อเนื่อง และมีการรายงานทุกเดือน - การทำงานบนฐานการ วิจัย - การนำเงินบริจาคและ ทรัพย์สินไปลงทุนเพื่อผัน กลับมาเป็นงบดำเนินการ - เว็บไซต์มีหลายภาษา สะดวกต่อการให้ผู้เกี่ยวข้อง จากประเทศต่างๆ	- งบประมาณหลักยังคง มาจากการบริจาค ทำให้ แนวโน้มความยั่งยืนใน อนาคตไม่แน่นอน
2. The World Association for Christian Communication	- การส่งเสริมสิทธิ ในการสื่อสาร - การตรวจสอบสื่อ ในด้านเพศ ด้าน ความยากจน ด้าน ศาสนา และด้าน สันติภาพ	- เพศ - ความ ยากจน - ศาสนา - สันติภาพ	- การตรวจสอบใน ประเด็นที่หลากหลาย - การมีองค์กรพันธมิตร ด้านเงินทุนจำนวนมาก และกระจายอยู่ทุกทวีป ทั่วโลก - การเปิดโอกาสให้ผู้สนใจ ร่วมเป็นเครือข่าย ที่ง่าย ผ่านการสมัครผ่านเว็บไซต์	- กิจกรรมบางประเภท ไม่ได้มีการดำเนินการ อย่างต่อเนื่อง - วารสารบางเล่มต้อง บอกรับเป็นสมาชิก ซึ่ง ราคาค่อนข้างสูง ทำให้ องค์ความรู้ที่มีอยู่ไม่ สามารถกระจายได้ถึง ผู้สนใจ
3. The Media Development Foundation	- การวิจัยด้านสื่อ - การส่งเสริม สื่อมวลชนให้ ตระหนักถึงสิทธิ มนุษยชน	- สิทธิ มนุษยชน - โฆษณา - กลุ่มน้อย เชื้อชาติ	- การมีเครือข่ายที่ หลากหลายและเป็นองค์กร มีอาชีพด้านการตรวจสอบ สื่อและการพัฒนาสื่อ - การดำเนินกิจกรรมที่	- งบประมาณหลัก ยังคงมาจากการบริจาค ทำให้แนวโน้มความ ยั่งยืนในอนาคตไม่ แน่นอน

องค์กรเครือข่าย จิตอาสาฯ	บทบาทขององค์กร	ประเด็นการ ตรวจสอบ	จุดแข็ง	จุดอ่อน
	- การตรวจสอบสื่อ และโฆษณา	- ศาสนา - ความเท่า เทียมทางเพศ	ค่อนข้างหลากหลาย - การดำเนินการโดย สื่อมวลชนมืออาชีพ ทำให้เข้าใจบริบททั้งใน เชิงการตรวจสอบและการ พัฒนาสื่อควบคู่กันไป	
4. Media Monitoring Project of Concordia University	- การเฝ้าระวังและ ตรวจสอบการโจมตี และการสังหารหมู่ ในพื้นที่เสี่ยง	- การโจมตี และการ สังหารหมู่ใน พื้นที่เสี่ยง	- การเฝ้าระวังและราย สัปดาห์แยกตามประเทศ - การทำงานร่วมกับ เครือข่ายจำนวนมากใน หลายประเทศ	- มีลักษณะเป็น โครงการ งบประมาณ ได้จากการบริจาค ซึ่งมีแนวโน้มจะไม่ยั่งยืน
5. Media Monitoring Africa	- การเฝ้าระวังและ ประเมินสื่อ - การวิเคราะห์เนื้อหา สื่อต่างๆ เชิงลึก - การทำวิจัยและ เผยแพร่ผลการวิจัย	สื่อที่ไม่ เหมาะสม ทุกประเด็น	- การทำงานร่วมกับ เครือข่ายในหลายประเทศ โดยเฉพาะเครือข่าย สื่อมวลชนและ อุตสาหกรรมสื่อ - การมีผลงานเป็นรูปธรรม ที่ได้รับการยอมรับ - การใช้สื่อสังคมออนไลน์ เป็นตัวเชื่อมโยงเครือข่าย และประชาชน - การใช้เครื่องมือออนไลน์ ต่างๆ เป็นเครื่องมือในการ ทำงานและสื่อสาร เครือข่าย	- มีลักษณะเป็น โครงการ งบประมาณ ได้จากการบริจาค ซึ่งมี แนวโน้มจะไม่ยั่งยืน

3. การสังเคราะห์แนวปฏิบัติที่ดี (Best practice) ขององค์กรเครือข่ายจิตอาสาภาคประชาชน ที่ทำการตรวจสอบเนื้อหารายการทางวิทยุและโทรทัศน์ในประเทศไทยและต่างประเทศ

จากการสังเคราะห์แนวปฏิบัติที่ดี (Best practice) ขององค์กรเครือข่ายจิตอาสาภาคประชาชน โดยเป็นองค์กรในประเทศ จำนวน 5 องค์กร และต่างประเทศ จำนวน 5 องค์กร สามารถวิเคราะห์ได้ดังนี้

1) การเกิดจากการมีสนับสนุนของกฎหมาย ซึ่งประเด็นที่ กสทช. สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ในการจัดตั้งเครือข่ายจิตอาสาภาคประชาชน คือ การมีประเด็นกฎหมายที่สนับสนุนการจัดตั้งองค์กรเครือข่ายจิตอาสาภาคประชาชนที่ทำการตรวจสอบเนื้อหา เป็นจุดเริ่มต้นของการที่รัฐเปิดโอกาสให้ภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำกับสื่อ ทั้งนี้โดยส่วนใหญ่เป็นองค์กรไม่แสวงหากำไรที่จัดตั้งขึ้นเอง ในขณะที่หน่วยงานของรัฐที่ทำหน้าที่กำกับสื่อสามารถสนับสนุนให้มีการจัดตั้งเครือข่ายจิตอาสาภาคประชาชนสามารถดำเนินการร่วมกันกับองค์กรวิชาชีพสื่อ

2) การมีเครือข่ายด้านสื่อมวลชน/ สหวิชาชีพ โดยเครือข่ายจิตอาสาภาคประชาชนที่ทำการตรวจสอบเนื้อหารายการทางวิทยุและโทรทัศน์ทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศทุกองค์กรมีการดำเนินการผ่านเครือข่าย ซึ่งมีทั้งเครือข่ายวิชาชีพสื่อมวลชน เครือข่ายสหวิชาชีพ ซึ่งจะทำให้มีการตรวจสอบมีความหลากหลายและลุ่มลึกในการทำความเข้าใจกับประเด็นที่ตรวจสอบ รวมไปถึงเครือข่ายในประเทศและเครือข่ายในต่างประเทศ

3) ความยั่งยืนขององค์กร ซึ่งองค์กรภาคประชาชนที่ทำการตรวจสอบเนื้อหารายการทางวิทยุและโทรทัศน์ในประเทศไทยส่วนใหญ่ ดำเนินการในลักษณะโครงการ ทำให้ขาดความยั่งยืน เนื่องจากการรับทุนวิจัยระยะสั้นจำนวน 1-2 ปี เมื่อหมดระยะเวลาการรับทุน โครงการจะหยุดการดำเนินการไป แตกต่างจากการรวมกลุ่มในลักษณะสภาวิชาชีพหรือมูลนิธิที่มีลักษณะสหสาขาวิชาจะทำให้มีความยั่งยืนมากกว่า ซึ่งแตกต่างจากองค์กรภาคประชาชนที่ทำการตรวจสอบเนื้อหารายการทางวิทยุและโทรทัศน์ในต่างประเทศ ที่มีเครือข่ายเข้มแข็งและมีรูปแบบการรับบริจาคที่ชัดเจน ทำให้มีความความยั่งยืนขององค์กรมากกว่า

4) การเกิดจากการมีสนับสนุนของกฎหมาย การมีประเด็นกฎหมายที่สนับสนุนการจัดตั้งองค์กรเครือข่ายจิตอาสาภาคประชาชนที่ทำการตรวจสอบเนื้อหาเป็นจุดเริ่มต้นของการที่รัฐเปิดโอกาสให้ภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำกับสื่อ

5) การมีช่องทาง/การรายงานที่สม่ำเสมอ ทั้งนี้องค์กรภาคประชาชนที่ทำการตรวจสอบเนื้อหา รายการทางวิทยุและโทรทัศน์ในต่างประเทศส่วนใหญ่จะมีเว็บไซต์สำหรับรายงาน ช่องทางการรับเรื่องร้องเรียน และระบุพันธกิจและประเด็นที่ตรวจสอบค่อนข้างชัดเจนกว่าองค์กรในประเทศไทย

6) การมีประเด็นที่ชัดเจนในการตรวจสอบสื่อ โดยการจัดตั้งองค์กรภาคประชาชนที่ทำการตรวจสอบเนื้อหารายการทางวิทยุและโทรทัศน์ มีทั้งการตรวจสอบสื่อที่ไม่เหมาะสมทุกประเภท และการระบุขอบข่ายประเด็นการตรวจสอบที่ชัดเจน

7) บทบาทอื่นๆขององค์กร ซึ่งองค์กรภาคประชาชนที่ทำการตรวจสอบเนื้อหารายการทางวิทยุและโทรทัศน์ทั้งในและต่างประเทศจะมีบทบาทอื่นๆ ที่นอกเหนือจากการตรวจสอบสื่อที่ไม่เหมาะสม ไม่ว่า

จะเป็นการส่งเสริมสิทธิมนุษยชนในมิติการสื่อสารและมิติอื่นๆ การทำวิจัยและศึกษาเชิงลึก การฝึกอบรมและพัฒนาเครือข่าย การให้ความรู้ในด้านสื่อแก่ประชาชนในวงกว้าง

4. แนวทางการขับเคลื่อนเครือข่ายจิตอาสาในการตรวจสอบเนื้อหารายการทางวิทยุและโทรทัศน์ในอนาคต

จากการสนทนากลุ่ม (Focus Group) พบว่า แนวทางการขับเคลื่อนเครือข่ายจิตอาสาในการตรวจสอบเนื้อหารายการทางวิทยุและโทรทัศน์ในอนาคต ให้มีประสิทธิภาพและมีความยั่งยืน จึงควรพิจารณาถึงประเด็นดังต่อไปนี้

1) การปลูกจิตสำนึกให้ประชาชนรู้สึกว่าการตรวจสอบเนื้อหารายการทางวิทยุและโทรทัศน์เป็นหน้าที่พลเมืองของประชาชนไทยทุกคน ที่จะต้องช่วยกันรายงานสื่อที่ไม่เหมาะสม อีกทั้งการให้ความรู้ประชาชนว่าสื่อเป็นของทุกคนในประเทศ ไม่ใช่ของนายทุนเพียงอย่างเดียว การตรวจสอบเนื้อหารายการทางวิทยุและโทรทัศน์จะเป็นประโยชน์ต่อประเทศ ต่อครอบครัว ต่อเยาวชนและคนทุกเพศทุกวัยในวงกว้าง

2) การมีองค์กรที่เป็นผู้รับผิดชอบหลักในการรับผิดชอบดูแล ส่งเสริม สนับสนุน องค์กรเครือข่ายจิตอาสาในการตรวจสอบเนื้อหารายการทางวิทยุและโทรทัศน์โดยเฉพาะรวมถึงการจัดสรรงบประมาณ สนับสนุนการดำเนินการต่างๆ ให้กับเครือข่ายจิตอาสาใช้ในการดำเนินงาน เพื่อให้เกิดการทำงานที่มีประสิทธิภาพ และมีขั้นตอน มีกระบวนการทำงานที่ชัดเจน รวมถึงองค์กรที่เป็นผู้รับผิดชอบหลักดังกล่าวควรมีการร่างแนวทางการปฏิบัติงานที่เป็นลายลักษณ์อักษร ให้กับเครือข่ายจิตอาสาในการตรวจสอบเนื้อหารายการทางวิทยุและโทรทัศน์อย่างชัดเจน โดยระบุหน้าที่ บทบาท มาตรฐานการตรวจสอบสื่อ ข้อปฏิบัติ และสิทธิของจิตอาสาในการตรวจสอบเนื้อหารายการทางวิทยุและโทรทัศน์

3) การจัดตั้งระบบที่ง่ายต่อการเข้าถึงและการใช้งาน ควรใช้สื่อออนไลน์เข้ามาเป็นเครื่องมือในการดำเนินโครงการเช่น Facebook YouTube Line Application Website เป็นต้น เพื่อให้เครือข่ายจิตอาสาใช้เป็นช่องทางในการติดต่อสื่อสารหรือแจ้งข้อมูลสื่อที่ไม่เหมาะสมกับส่วนกลาง

4) แนวทางในการสร้างเครือข่ายจิตอาสาในการตรวจสอบเนื้อหารายการทางวิทยุและโทรทัศน์ เพื่อให้มีจำนวนที่เพิ่มขึ้น ควรมีการทำงานร่วมกับภาคอื่นๆ ที่มีความสนใจในเรื่องการตรวจสอบสื่อ หรือได้รับผลกระทบจากสื่อที่ไม่เหมาะสม อาจจะมีการสร้างความร่วมมือกับสถานศึกษาต่างๆ จะมีฐานข้อมูลในลักษณะของ Big Data ที่ใช้ในการสนับสนุนการตรวจสอบสื่อ สามารถทำการวิเคราะห์และประมวลผลแล้วจัดอันดับ Top 10 ในเรื่องของเด็ก ผู้สูงอายุ และคนพิการ ขึ้นมา เพื่อการดำเนินการแก้ไขต่อไป

5) การมีองค์ความรู้ที่ยังไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ต่อการตรวจสอบของเครือข่ายจิตอาสา ดังนั้นก่อนที่จะเป็นจิตอาสาในการตรวจสอบเนื้อหารายการทางวิทยุและโทรทัศน์ ควรมีการให้ความรู้แก่เครือข่ายจิตอาสาในด้านนั้นๆ โดยเฉพาะเพื่อให้มีความรู้ความสามารถที่เพียงพอกับการตรวจสอบสื่อ รวมถึงการให้องค์ความรู้ในการเข้าถึงข้อมูลของรัฐด้วยตนเอง เช่น ในส่วนของกฎหมาย พรบ. ที่เกี่ยวข้อง หรือการตรวจสอบเลขทะเบียนอาหารและยา (อย.) ของผลิตภัณฑ์อาหารเสริมหรือยา เป็นต้น โดยสามารถ

ดำเนินร่วมกับสถานศึกษาในการจัดฝึกอบรมองค์ความรู้ต่างๆที่เกี่ยวข้องให้กับเครือข่ายจิตอาสาในการตรวจสอบเนื้อหารายการทางวิทยุและโทรทัศน์

อภิปรายผล

จากผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบกฎหมายที่สนับสนุนการจัดตั้งองค์กรเครือข่ายจิตอาสาภาคประชาชนที่ทำการตรวจสอบเนื้อหารายการทางวิทยุและโทรทัศน์กฎหมายทั้งของประเทศไทยและต่างประเทศ และการวิเคราะห์เปรียบเทียบองค์กรเครือข่ายจิตอาสาภาคประชาชนที่ทำการตรวจสอบเนื้อหารายการทางวิทยุและโทรทัศน์ทั้งในประเทศไทย พบว่า

1. การที่ประเทศไทยมีประเด็นกฎหมายที่สนับสนุนการจัดตั้งองค์กรเครือข่ายจิตอาสา ภาคประชาชนที่ทำการตรวจสอบเนื้อหา เป็นจุดเริ่มต้นของการที่รัฐเปิดโอกาสให้ภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำกับสื่อ ดังนั้น กสทช. ที่ทำหน้าที่กำกับสื่อสามารถสนับสนุนให้มีการจัดตั้งองค์กรเครือข่ายจิตอาสาในการตรวจสอบเนื้อหารายการทางวิทยุและโทรทัศน์ในประเทศไทย ด้วยการดำเนินการร่วมกันกับองค์กรวิชาชีพสื่อซึ่งเป็นไปตามแนวคิดการกำกับดูแลร่วมกัน (Co-regulation) ของพิรธอง รามสูต (2556) และเคฟ (2553) โดยเป็นระบอบการกำกับดูแลที่เป็นการผสมผสานระหว่างองค์กรที่ไม่ใช่ภาครัฐกับองค์กรภาครัฐที่มีลักษณะที่ต่อเนื่องกัน (Continuum) ที่สร้างขึ้นโดยมีจุดมุ่งหวังเพื่อการกำกับดูแลกันเองระหว่างสมาชิกในองค์กรด้วยกัน โดยมีบทบาทและหน้าที่สำคัญในการสร้างกฎเกณฑ์ที่ใช้ในการควบคุมกันเอง การนำกฎเกณฑ์ไปใช้ ตลอดจนบังคับใช้กฎเกณฑ์ให้มีการปฏิบัติตามและบรรลุผลได้จริง กล่าวได้ว่าองค์กรเครือข่ายจิตอาสาข้างต้นที่จัดตั้งขึ้น จะเป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่เชื่อมโยงทางกฎหมายและนโยบายระหว่างทาง กสทช. และหน่วยงานด้านสื่อต่างๆ และกำกับให้ทาง กสทช. กระจายอำนาจดุลพินิจในการกำกับดูแลกันเอง และทรัพยากรการกำกับดูแลเพื่อให้ส่งผลต่อผลลัพธ์ในการดำเนินงาน ทั้งนี้เมื่อพิจารณาบทบาทขององค์กรที่ไม่ใช่รัฐ โดยเฉพาะภาคประชาสังคม ตามงานวิจัยของ Camaj (2016) พบว่า ตัวแสดงภาคประชาสังคมจะสร้างพันธมิตรกับกลุ่มนักข่าวในเชิงบวก และส่งผลให้เกิดการเพิ่มความตระหนักของสาธารณะต่อสิทธิเสรีภาพในข้อมูลข่าวสาร และเพิ่มเสรีภาพในการใช้กฎหมายด้านข่าวสารโดยประชาชนและนักข่าว ตลอดจนเพิ่มความโปร่งใสของรัฐบาลให้มากขึ้น ฉะนั้นการที่ กสทช. ส่งเสริมให้มีการจัดตั้งองค์กรเครือข่ายจิตอาสาในการตรวจสอบเนื้อหารายการทางวิทยุและโทรทัศน์ในประเทศไทย ภายใต้ระบบการกำกับดูแลร่วมกัน (Co-regulation) โดยให้องค์กรอื่นๆ ที่ไม่ใช่รัฐ เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานจะส่งผลให้การดำเนินงานมีความโปร่งใส และเข้าถึงประชาชนได้มากยิ่งขึ้น

2. เครือข่ายจิตอาสาภาคประชาชนที่ทำการตรวจสอบเนื้อหารายการทางวิทยุและโทรทัศน์ ทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศทุกองค์กรมีการดำเนินการผ่านเครือข่าย ซึ่งจะทำให้มิติการตรวจสอบมีความหลากหลายและลุ่มลึกในการทำความเข้าใจกับประเด็นที่ตรวจสอบ ดังนั้น กสทช. สามารถเป็นองค์กรกลางในดูแล สนับสนุน และประสานเครือข่ายให้กับองค์กรเครือข่ายจิตอาสาในการตรวจสอบเนื้อหารายการทางวิทยุและโทรทัศน์ในประเทศไทย รวมถึงมีการบูรณาการให้เกิดความเข้มแข็ง หากจะมีการรับบริจาคก็ควร

มีรูปแบบการรับบริจาคที่ชัดเจน เพื่อให้แตกต่างจากองค์กรเครือข่ายจิตอาสาในการตรวจสอบเนื้อหา รายการทางวิทยุและโทรทัศน์ที่ผ่านมาที่รับทุนโครงการวิจัย ซึ่งงานวิจัยของเชิญพร คงมา (2551) ได้สะท้อนบทบาทของภาคประชาสังคมในการกำกับดูแลเนื้อหาอินเทอร์เน็ต พบว่าองค์กรภาคประชา สังคมจำนวนมากที่มีการกำกับดูแลเนื้อหาอินเทอร์เน็ต ซึ่งสามารถจำแนกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ 1) การปกป้อง เด็กและเยาวชนจากเนื้อหาที่ไม่เหมาะสม เช่น มัลแวร์อินเทอร์เน็ตร่วมพัฒนาไทย หรือมูลนิธิเพื่อการพัฒนา เด็ก 2) การส่งเสริมสิทธิเสรีภาพและการแสดงออกบนอินเทอร์เน็ต ได้แก่ คณะกรรมการณรงค์เพื่อการ ปฏิรูปสื่อ หรือเครือข่ายพลเมือง และจากการศึกษาปัญหาการดำเนินงานที่สำคัญ คือ เงินทุน ความ ร่วมมือของภาครัฐและภาคส่วนต่างๆ ในสังคม ทั้งนี้หากมีการจัดตั้งเครือข่ายจิตอาสาภาคประชาชนที่ ทำ การตรวจสอบเนื้อหา รายการทางวิทยุและโทรทัศน์ และมีกสทช. สามารถเป็นองค์กรกลางในดูแล และ สนับสนุนการดำเนินงาน จะทำให้ปัญหาด้านเงินทุน ตลอดจนความร่วมมือจากภาครัฐลดน้อยลง เนื่องจาก กสทช. จะสามารถประสานให้ทางหน่วยงานภาครัฐเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานของทางเครือข่ายได้ ซึ่งจะส่งผลให้การดำเนินงานอย่างบูรณาการในอนาคต

3. องค์กรภาคประชาชนที่ทำการตรวจสอบเนื้อหา รายการทางวิทยุและโทรทัศน์ในต่างประเทศ ส่วนใหญ่จะมีเว็บไซต์สำหรับรายงาน ช่องทางการรับเรื่องร้องเรียน และระบุพันธกิจและประเด็นที่ ตรวจสอบค่อนข้างชัดเจน ดังนั้น กสทช. สามารถจัดทำเว็บไซต์เป็นสื่อกลางในการรวบรวมองค์กร เครือข่ายจิตอาสาในการตรวจสอบเนื้อหา รายการทางวิทยุและโทรทัศน์ในประเทศไทยให้มารวมตัวกัน และเป็นกลไกในการรับเรื่องร้องเรียนเนื้อหาที่ไม่เหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอิทธิพล วรานุสุภากุล (2560) พบว่า การกำกับดูแลกิจการโทรทัศน์เพื่อความหลากหลายจำเป็นต้องใช้การกำกับดูแลในหลายมิติ โดยมีการกำกับดูแลเนื้อหา ได้แก่ การกำหนดสัดส่วนเนื้อหา รายการ นอกจากนั้นองค์กรกำกับดูแลควรมี มาตรการเฝ้าระวังติดตามและประเมินความหลากหลายในเนื้อหา รายการโทรทัศน์ในหลายมิติ รวมถึงการ ส่งเสริมความรู้ ฉะนั้นทาง กสทช. ควรมีช่องทางในการเฝ้าระวังและติดตามที่เป็นรูปธรรม เพื่อเป็นการ ร้องเรียนและสอดส่องเนื้อหา รายการที่ไม่เหมาะสมในรายการทางวิทยุและโทรทัศน์

4. องค์กรภาคประชาชนที่ทำการตรวจสอบเนื้อหา รายการทางวิทยุและโทรทัศน์ มีทั้งการ ตรวจสอบสื่อที่ไม่เหมาะสมทุกประเภท และการระบุขอบข่ายประเด็นการตรวจสอบที่ ดังนั้น กสทช. ควรมี การสนับสนุนการจัดตั้งองค์กรเครือข่ายจิตอาสาในการตรวจสอบเนื้อหา รายการทางวิทยุและโทรทัศน์ใน ประเทศไทย โดยมีการจัดประเภทประเด็นการตรวจสอบให้ชัดเจนและระบุบทบาทขององค์กรเครือข่าย จิตอาสาให้ชัดเจน รวมถึงอาจมีการเพิ่มบทบาท การสร้างความเข้มแข็งของเครือข่าย การสนับสนุนให้องค์กร เครือข่ายจิตอาสาในการตรวจสอบเนื้อหา รายการทางวิทยุและโทรทัศน์มีการทำวิจัยและศึกษาเชิงลึก และ การให้ความรู้ในด้านสื่อแก่ประชาชนในวงกว้างผ่านทางเว็บไซต์หรือสื่อสังคมออนไลน์ต่างๆ ซึ่งตาม ผลการวิจัยของอัจฉนาท ไชยนาพงษ์ วันสรา เชาวน์นิยม และ บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์ (2559) พบว่า หากจิตอาสาได้รับการยอมรับนับถือ ลักษณะงานอาสาความก้าวหน้าในงาน และความสำเร็จของงาน ร่วมกัน จะส่งผลให้ผู้นำชุมชนเป็นผู้ที่มีความมั่งคั่งอาสา เช่นเดียวกับจิตอาสาในองค์กรเครือข่ายจิตอาสาใน

การตรวจสอบเนื้อหารายการทางวิทยุและโทรทัศน์ หากได้รับการยอมรับและเห็นผลสำเร็จของงาน มีการเพิ่มบทบาทจะทำให้เครือข่ายมีความเข้มแข็งมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. องค์กรเครือข่ายจิตอาสาที่เหมาะสมในประเทศไทย ควรมีองค์กรที่เป็นผู้รับผิดชอบหลักในการสนับสนุน ดูแลและรับผิดชอบเครือข่ายจิตอาสาในการตรวจสอบเนื้อหารายการทางวิทยุและโทรทัศน์ โดยสามารถสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาในระดับอุดมศึกษาทั่วประเทศ องค์กรสื่อที่เกี่ยวข้อง และภาคประชาชนมาร่วมกันตรวจสอบสื่อในด้านที่ตนรับผิดชอบอยู่ รวมถึงอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) เป็นอีกเครือข่ายหนึ่งที่ได้มีการทำงานใกล้ชิดกับประเด็นด้านสุขภาพ มีการกระจายอยู่ทั่วประเทศ จึงสามารถช่วยในด้านการตรวจสอบเนื้อหารายการทางวิทยุและโทรทัศน์ในด้านของสุขภาพ อาหารและยา

2. ควรมีแนวทางเพื่อที่จะเชิญชวนคนรุ่นใหม่ให้เข้ามาเป็นจิตอาสามากขึ้น องค์กรเครือข่ายจิตอาสาที่จัดตั้งควรมีนักวิชาการหรือผู้ที่มีความน่าเชื่อถือ และได้รับการวางใจจากเครือข่ายจิตอาสา มีการส่งเสริมองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบเนื้อหารายการทางวิทยุและโทรทัศน์ให้กับเครือข่ายจิตอาสาอย่างต่อเนื่อง และความรู้ที่มอบให้จะต้องเป็นความรู้ที่เหมาะสมกับสื่อด้านนั้นๆ ที่เครือข่ายจิตอาสาดูแลอยู่ในด้านหัวข้อการฝึกอบรมควรมีประเด็นคุณธรรม จริยธรรมวิชาชีพ หลักสำคัญ ข้อควรปฏิบัติ รวมไปถึงกฎเกณฑ์ต่างๆ ที่ควรทราบหรือจัดเวทีเพื่อให้เครือข่ายจิตอาสาได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น หรือแนวทาง การแก้ไขปัญหาที่ตนเองได้พบ ทั้งปัญหาที่ได้รับการแก้ไขแล้ว และปัญหาที่ยังไม่ได้รับการแก้ไข มีช่องทางการสื่อสารที่ชัดเจน สะดวกง่ายต่อการเข้าถึงในการแจ้งปัญหาสื่อที่พบเจอ ซึ่งปัญหาที่ทางเครือข่ายจิตอาสาแจ้งเข้ามาจะต้องได้รับการตรวจสอบทางวิชาการได้อย่างถูกต้องแม่นยำ และรวดเร็ว มีการขยายผล โดยนำเสนอให้สังคมเห็นว่าการทักท้วงจากเครือข่ายจิตอาสาได้รับการแก้ไข และภาครัฐเห็นความสำคัญของเครือข่ายนี้ สมาชิกของเครือข่ายจิตอาสาไม่นอกจากจะเป็นภาคประชาชนแล้วยังจำเป็นที่จะต้องมีการเชื่อมมวลชนร่วมอีกด้วย โดยการทำงานที่ไปคู่ขนานกัน อีกทั้งประเด็นสำคัญคือ การมีทุนสนับสนุนการทำงานของเครือข่ายจิตอาสาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างยั่งยืน

บรรณานุกรม

เกษม นครเขตต์. (2554). *เอกสารวิชาการ แนวคิดและทฤษฎีเครือข่ายทางสังคม (Social Network Theory)*. กรุงเทพฯ: กระทรวงสาธารณสุขร่วมกับ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ (สสส.).

คณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม. (2561). รายงานผลการปฏิบัติงาน กสทช. ประจำปี 2560. ค้นเมื่อวันที่ 20 ธันวาคม 2561: จาก <http://www.nbtc.go.th/getattachment/Information/AnnualReport/31734/เอกสารแนบ.pdf.aspx>

คณะกรรมการดำเนินการปฏิรูปกฎหมายในระยะเร่งด่วน. (2561). ร่าง พ.ร.บ.ส่งเสริมจริยธรรมและมาตรฐานวิชาชีพสื่อมวลชน (ฉบับรับฟังความคิดเห็น). สืบค้นเมื่อ 19 ธันวาคม 2561, จาก <http://www.thailawreform.go.th/th/wp-content/uploads/2018/09/1.ร่าง-พ.ร.บ.ส่งเสริมจริยธรรมฯ-ฉบับรับฟังความคิดเห็น.pdf>

เชิญพร คงมา. (2551). บทบาทของภาคประชาสังคมในการกำกับดูแลเนื้อหาอินเทอร์เน็ต. วิทยานิพนธ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร.

ประกาศคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ เรื่องหลักเกณฑ์การจัดทำผังรายการสำหรับการให้บริการกระจายเสียงหรือโทรทัศน์พ.ศ. 2556. (2556). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 130 ตอนพิเศษ 27 ง.

ประกาศคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ เรื่องหลักเกณฑ์และวิธีการอนุญาตการให้บริการกระจายเสียงหรือโทรทัศน์ (ฉบับที่ 2). (2555). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 129 ตอนพิเศษ 156 ง.

พระราชบัญญัติการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ พ.ศ.2551. (2551). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 125 ตอนที่ 42 ก.

พระราชบัญญัติองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2560. (2560). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 134 ตอนที่ 65 ก.

พระราชบัญญัติองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม พ.ศ.2553. (2553). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 127 ตอนที่ 78 ก.

พิรธอง รามสูต วัฒนันท์ และศศิธร ยุวโกศล. (2546). การกำกับดูแลเนื้อหาของสื่อวิทยุและโทรทัศน์ในประเทศไทย (รายงานการวิจัย). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. (2560). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 134 ตอนที่ 40 ก.

วรพจน์ วงศ์กิจรุ่งเรือง. (2557). รายงานวิเคราะห์บทบัญญัติว่าด้วยธรรมาภิบาลในพระราชบัญญัติองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม พ.ศ.2553 และข้อเสนอในการปรับปรุง, โครงการ Thai Law Watch ร่วมกับโครงการติดตามนโยบายสื่อและโทรคมนาคม (NBTC Policy Watch).

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2558). พระราชบัญญัติ กองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ พ.ศ. 2558. สืบค้นเมื่อ 19 ธันวาคม 2561, จาก <http://web.krisdika.go.th/data/law/law2/%A1149/%A1149-20-2558-a0001.htm>

- สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ. (2555). *พรบ. การประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ พ.ศ. 2551*. สืบค้นเมื่อ 18 ธันวาคม 2561, จาก <https://www.nbtc.go.th/getattachment/law/>
- สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ. (2560). *พ.ร.บ. องค์การจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. 2553 และที่แก้ไขเพิ่มเติม*. สืบค้นเมื่อ 18 ธันวาคม 2561, จาก <https://www.nbtc.go.th/getattachment/>.
- สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ. (2556). *รายงานโครงการฝึกอบรมหลักสูตร“Broadcast Regulation”*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (สำนักงาน กสทช.). (2555). *การกำกับดูแลเนื้อหาการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์: ประสบการณ์จากต่างประเทศสู่ประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ.
- อรวิ ศรีชำนาญ. (2558). *การกำกับดูแลเนื้อหาการข่าวดังในโทรทัศน์ภาคพื้นดินที่ออกอากาศในระบบดิจิทัล ในช่วงหลังรัฐประหาร พ.ศ. 2557*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์ดุสิตบัณฑิต สาขาวิชานิเทศศาสตร์คณะนิเทศศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร.
- อัจฉนาท ไชยนาพงษ์ วณิสรา เขาวนนิยัม และ บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. (2559). ปัจจัยเชิงจิตตปัญญาในกิจกรรมสาธารณะสุขของผู้ชุมนุมแบบเป็นทางการในจังหวัดชลบุรีวารสารสาธารณะสุข มหาวิทยาลัยบูรพา, *วารสารสาธารณะสุขมหาวิทยาลัยบูรพา*, 11(2), 65-75.
- อิทธิพล วรานุสุภากุล. (2560). *การกำกับดูแลกิจการโทรทัศน์เพื่อความหลากหลาย*. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตร์ดุสิตบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร.
- Australian Government. (2017). *Radio communications Act 1992*. Retrieved December, 27 2018, from <https://www.legislation.gov.au/Details/C2017C00195>.
- Camaj, L. (2018). Blurring the boundaries between journalism and activism: A transparency agenda-building case study from Bulgaria, *Journalism*, 19(7), 994–1010.
- Federal Communications Commission. (1934). *COMMUNICATIONS ACT OF 1934*. Retrieved December, 25 2018, from <https://transition.fcc.gov/Reports/1934new.pdf>
- Federal Communications Commission. (2013). *Telecommunications Act of 1996*. Retrieved December, 26 2018, from <https://www.fcc.gov/general/telecommunications-act-1996>
- Government of Singapore. 2018. *Info-communications Media Development Authority Act 2016*. Retrieved December, 25 2018, from <https://sso.agc.gov.sg/Act/IMDAA2016#pr69->

- Han, D. (2016). From vagueness to clarity? Articulating legal criteria of digital content regulation in China, *Global Media and Communication*, 12(3), 211–227.
- Heuman, J. (2011). “Integral to the Plot, and in No Way Gratuitous”? Constructing Creative Freedom in the Liberalization of Canadian Content Regulation, *Television & New Media*, 12(3), 248–272.
- International Constitutional Law. (2010). *United Kingdom - "Constitution"*. Retrieved December, 24 2018, from http://www.servat.unibe.ch/icl/uk00000.html#C001_ilaw.
- iLaw. (2560). ก่อนเสนอร่างพ.ร.บ.จดทะเบียนสื่อฯ ลองดูบทเรียนเพื่อนบ้านเมื่อสื่อถูกคุมเข้มด้วยระบบใบอนุญาต. สืบค้นเมื่อ 18 ธันวาคม 2561, จาก <https://ilaw.or.th/node/4546>
- Mutu, A. (2018). The regulatory independence of audiovisual media regulators: A cross-national comparative analysis, *European Journal of Communication*, 33(6), 619–638.
- The Attorney-General's Department, Australian Government. (2018). *Right to freedom of opinion and expression*. Retrieved from <https://www.ag.gov.au/RightsAndProtections/HumanRights/Human-rights-scrutiny/PublicSectorGuidanceSheets/Pages/Righttofreedomofopinionandexpression.aspx>
- The Stationery Office Limited. (2003). *Communications Act 2003*. Retrieved December, 23 2018, from <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2003/21>
- World Intellectual Property Organization. (2013). *Broadcasting Services Act 1992*. Retrieved December, 23 2018, from <https://www.wipo.int/edocs/lexdocs/laws/en/au/au360en-part1.pdf>